

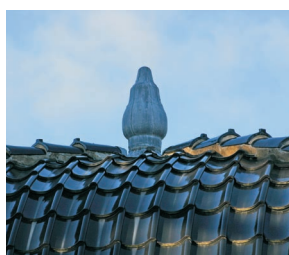
Stilblad 3

DEN KLASSISKE HISTORICISTISKE VILLA

I den sidste del af 1800-tallet og i starten af 1900-tallet var der mange stilarter i spil; et fælles træk var, at de alle refererede til de såkaldte historiske stilarter. Fællesbetegnelsen for perioden er *historicismen*. En del af stilarterne havde udspring i den klassicistiske arkitektur, hvor den ældste inspiration er templer og bygningsanlæg fra det antikke Grækenland. Her var ambitionen at opnå den ideale skønhed gennem enkelhed og smuk proportionering.

Det betød, at bygningerne skulle bestå af enkle, geometriske volumener, der var symmetriske om en centerakse. Alle bygningsdele skulle dimensioneres efter et sæt proportionsregler; regler, som var et resultat af opsummering af århundreders æstetiske erfaringer. Vinduesstørrelser og deres placering i facaden, facadehøjden i forhold til tagfladen eller et rums længde, bredde og højde – gav reglerne svar på.

For den *klassicistiske* villa er det enkle udtryk vigtigt. Bygningen skal opfattes som en helhed, som de enkelte bygningsdele og udsmykninger indordner sig under. Karakteristisk for villaen er,

at dens midterparti ofte er trukket frem fra facaden og foroven afsluttet med en flad gavltrekant. Udsmykningen omkring døre og vinduer er enkel, vinduesformaterne på den enkelte etage er ens, facaden kan være prydet med søjler af græsk tilsnit, enten de er fritstående og danner en loggia, eller at de udgør en del af selve facadevæggen.

Ved den *barokke* villa er symmetrien også dominerende, men ikke mere, end at den kan brydes af enkelte bygningsdele, for eksempel ved påbygning af en halvcirkulær karnap i gavlen med hvælvet tagform. Facaderne er livlige og plastiske. Dekorationer udføres ofte med sving og konkave buer, og profileringen er markant. Gavltrekanter kan udføres med "knækkede" linjer, den regulære geometriske trekant erstattes af en mere raffineret form. Vinduesformaterne er ikke altid ens i hele facaden, for eksempel kan små, ovale vinduer kontrastere de store rektangulære. Den *barokke* villa kan betegnes som en mere frigjort og underholdende udgave af klassicismen.

Det klassicistiske udtryk er velegnet til større huse; symmetrien og proportionerne skaber arkitektonisk orden og giver bygningen en vis pondus.

Palæstilen er en yngre stilart, der benytter sig af klassicismens motiver for at opnå en bygningsmæssig pondus. Her er klassicismen mere et ydre formsprog. Mansardtaget, som kendes fra franske slotte, var et populært tema hos *palæstilen*.

Den *klassicistiske* villas vægge er glatpudsede og kalkede; det udtryk, der kom tættest på forbilledernes puds og marmor. Den *barokke* villa havde flere stofflige elementer i sit udtryk, for eksempel portaler, udført i granit eller sandsten.

3. DEN KLASSISKE HISTORICISTISKE VILLA

ANBEFALINGER

Bygningsdele og overflader De ældste klassicistiske huses pudsede vægge fremstod i mørtelens naturlige farve. Senere kom farvesætningen, og den blev et evigt diskussionsemne – for eller imod en hvid facadefarve. De kulørte bygninger var kalket røde eller gule, eller pudset med en indfarvet mørtel i en gråbrun farveskala. De indfarvede mørteler er vanskelige at reparere; kontakt eksperter i ældre byggeteknologi. Kalkning af væggene har store tekniske og æstetiske fordele.

Vinduesformater og rudefeltstørrelser er nøje proportioneret. Vinduerne er indvendigt hvidmalede for at sprede lyset bedst muligt. Udvendigt kunne der være forskellige kulører, men oftest hvidt. Trævinduernes proportioner og stoflighed er en afgørende detalje i helheden; de kitfalsede smalle sprosser kan ikke erstattes med diverse similisprosser, som fx ligger mellem glaslagene.

Taget er dækket med teglsten, ofte sortglaserede, eller naturskifer; der findes ikke alternativer til disse tagmaterialer.

Overgangen mellem tag og facade er markeret af en profileret taggesims, den findes i flere varianter, oftest med tandfriser. Det er en detalje, som er styrende for hele husets detaljering, eksempelvis rammerne omkring vinduer og døre. Ved tagkviste er tag og flunker udført i zink. Ved mansardtage har kvistene ofte et buet tag, ellers er kvistene udført med en flad gavltrekan.

Indgangsdøren har ofte en nærmest portalagtig fremtræden, understreget af en monumental indgangstrappe med et tilhørende, kunstfærdigt gelænder – en af mulighederne for at tilføre den noget skematisk klassicisme et individuelt præg. Ved den barokke villa var indgangsdørens udsmykning gerne effektiv. Udsmykninger og ornamentter havde klassiske motiver, som kunne gå fra frugtklaser, guirlander og egeløvsvranker til antikke vaser og krukker.

Bygningsændringer og tilbygninger Den klassicistiske ide er orden, enkelhed og proportioner. Følges disse "spilleregler" er det en helstøbt bygning, som i princippet ikke kan ændres. Mindre tilbygninger og ændringer vil spolere den klassicistiske helhed. Ved større bygningsændringer er det muligt at skabe en ny helhed med det klassicistiske formsprog.